

Истина о „Вуковарској операцији“ 1991.

Пише: Владислав Б. Сотировић
недеља, 27 новембар 2011 01:03

На још једну годишњицу „Вуковарске епопеје“ из 1991. г. пре свега треба истаћи да ће се о овом историјском догађају, вероватно најмаркантнијем из времена крвавог растурања бивше Југославије, тек писати књиге и научне расправе обзиром да је град Вуковар у сваком случају остао упечатљив споменик крвавих српско-хрватских сукоба.

Скоро тромесечне борбе за овај западносремски град на рекама Вуки и Дунаву (од 25. августа до 18. новембра 1991. г.) тек ће изазивати реакције и „њихових“ и „наших“ пов(и)јесничара, али је ипак и до сада протекло довољно воде и Вуком и Дунавом да се изнесе колико-толико релевантан суд о овој хрватско-српској епопеји са довољно удаљене и неутралне историјске дистанце узимајући у обзир до сада познате архивске документе и друге историјске изворе, а пре свега ослањајући се на сведочанства учесника самих догађаја како би се избегле политикантске шпекулације у виду „терања воде на своју воденицу“.

Хрвати и хрватска повијест сматрају „Вуковарску епопеју“ симболом одбране хрватске независности и симболом хрватског отпора против „србо-црногорско-четничке агресије“ на младу хрватску демократију (тј. де факто Туђманократију). Вуковар је у Хрвата уједно и „град херој“ и „источни гријех“ Хрватске, обзиром да је самосвесно жртвован од стране врховника зарад добијања политичких поена у Берлину, Бриселу и Вашингтону. За разлику од Хрвата, Срби борбе за град Вуковар сматрају борбама за одбрану независности града и ослобођења заточених српских цивила од хадезеовско-усташке солдатеске. У току „Вуковарске епопеје“ је са стране ЈНА ангажовано импозантних 11 бригада са све седам механизованих и две пешадијске. У току борби је на град испалено на десетине хиљада граната, укључујући и из ваздуха од стране југословенског ратног ваздухопловства, а сам Вуковар је скоро потпуно разрушен. С обзиром на антифашистички карактер Отаџбинског рата 1991-1995. г. можемо слободно синонимно упоредити случај Вуковара из 1991. г. са случајем Дрездена из 1945. г. када су западне демократије показале и доказале како се треба ефикасно борити против било ког вида фашизма.

Ипак, овде се поставља можда и круцијално питање: зар је толикој ЈНА и српској добровољачкој сили било потребно читавих 86 дана борби, тј. гранатирања и након тога борбе за сваку кућу да би се град ослободио од, по броју и расположивој техници, ипак знатно инфериорнијег непријатеља? Можда на први поглед и изгледа да није али у суштини јесте. Вероватно је најбољи одговор на ово питање дао управо онај ко је и први ушао у Вуковар – Жељко Ражнатовић Аркан. Наиме, у интервјуу за британски документарни филм о њему самоме (25 минута) под називом под којим је и приказан на Западу – „Arkan - Mad Dog“ („Аркан – побеснели пас“) командант Српске добровољачке гарде, „Тигрова“, издаје у једној секвенци заповест својим „тигровима“ пред ослобађање града да се у току градских борби мора водити рачуна на то да усташе (које су на горњим спратовима) у подрумима кућа држе српске цивиле као живе таоце па се стога мора водити рачуна како се ослобађа кућа по кућа (тј. нема бацања ручних бомби насумице јер ће се у том случају побити „наша крв“). Дакле, како на основу изјаве Аркана у овом документарном филму (аутор овог текста је направио копију филма у Архиву Отвореног друштва на Централноевропском универзитету у Будимпешти) тако и на основу сведочења преживелих цивила неоспорно је да су хрватски бојовници, претходно окупиравши град за време лета исте те године, држали српске цивиле као живе таоце по кућама тако да систем краткорочног масовног бомбардовања града од стране тешке артиљерије ЈНА (амерички систем „Хирошима-Нагасаки“ из 1945. г.) у циљу сламања отпора његових бранилаца једноставно није долазио у обзир већ се морала предузети стратегија дугих борби за сваку кућу и улицу од стране пешадије уз рационалну подршку артиљерије и пре свега тенкова.

Оваква војна стратегија је несумњиво однела знатно више живота и технике на страни ослободилаца града али је и са друге стране спасла много више цивилних живота у самом граду. Ипак, било је и оних војних стручњака који су овакву ЈНА тактику сматрали бесмисленом а један од њих је био и генерал Ненезић (шеф кабинета министра одбране СФРЈ) за кога „није требало ломити зубе на утврђеним градовима“ [Гајић-Глишић Д., *Из кабинета министра војног*, 1992. стр. 152]. С друге стране, данас је добро познато да је хрватски врховних самосвесно жртвовао град (препустивши га дуговременим борбама) како би остварио два војно-политичка циља: 1) успорио продор ЈНА и српских добровољаца ка Осијеку; и 2) дао изговор Геншеревом министарству спољних послова да Немачка призна самопрокламовану независност Туђманове Хрватске без претходног сагласја са осталим чланицама Европске заједнице а под изговором да се ЈНА мора повући са територије међународно признате Хрватске чиме би се зауставила даља разарања слична вуковарском (и исполитизованом дубровачком) случају.

У националном погледу је несумњиво да је град Вуковар са околином био мешовита област у којој су етнички Срби чинили већину, чак и након Другог светског рата (тј. и након хрватског србоцида), и на основу тога тражили од нових послератних комунистичких власти да и читав Западни Срем уђе у федералну јединицу Србије.

Наиме, према попису становништва из 1931. г. (последњи попис пред Други светски рат) у вуковарском срезу је било 41,9% Срба, 26,5% Хрвата, 16,3% Немаца и других. До промене баланса у међунационалним односима у вуковарском срезу долази током Другог светског рата и масовних убијања локалних Срба од стране хрватских синова али и као последица послератне демографске политике када су у куће протераних Немаца насељавани Хрвати. Резултати пописа становништва из 1981. г. указују да су Срби и „Југословени“ у Вуковарском срезу чинили апсолутну већину а у самом граду је Срба било 24,3%, а Хрвата 37,9%. Треба истаћи и да је у самом граду било више од трећине мешовитих бракова (35%). С обзиром на овакву међуетничку структуру у Вуковару није ни чудо што ХДЗ (хрватска копија немачког ЦДУ оригинала) није победила на изборима 1990. г. Вуковарчани су гласали за Савез комуниста-Партија за демократске промене а то је била једина странка у датом региону без етничке одреднице „хрватска“. Међутим, врховништво ХДЗ је врло брзо на отворен и политички бруталан начин изразило своје незадовољство малим бројем добијених мандата у Скупштини општине Вуковар (26 од 117).

Након одбијања амандмана на туђмановски устав Хрватске од стране Скупштине Вуковара 17. јула 1990. г., а којима се укидају национална права српског народа у Хрватској, хадезеовска Влада Хрватске предузима посебне мере а према којима се у град довози оружје, наоружава етничка хрватска милиција и паравојне формације ХДЗ-а, а као врхунац кризе 27. марта 1991. г. се организује јавна смотра етнохрватских бојовника са симболима из Павелићеве НДХ. Ова смотра ХДЗ бојовника је била природни надовезак хадезеовске политике отвореног оружаног разрачунавања на међунационалној основи а која је започета доношењем одлуке о чишћењу Општине Вуковар од етничких Срба у фебруару 1991. г. На овом политичком врхоскупу на коме је де факто донета одлука о отпочињању оружаног сукоба у Општини Вуковар су присуствовали и представници Хрватског сабора – Владимир Шекс, Иван Векић и „Осијечки поглавник“ Бранимир Главаш. Том приликом је одлучено да се акција чишћења Срба из ове западносремске општине спроведе смењивањем грађана српске националности на свим општинским политичким функцијама, застрашивањем у циљу напуштања града и општине (сличне технике су иначе у то време примењиване и у Дарувару, Шибенику, Загребу итд.: претње ноћним телефонским позивима да напусте град уколико не желе да буду убијени, лепљење јавних плаката како препознати Србина, одбијање да се прода роба у продавници уколико је купац Србин, итд.) и коначно физичком ликвидацијом „непожељних грађана“. Као и у осталим деловима „младе хрватске демократије“ тако се и у Општини Вуковар у читавој првој половини 1991. г. спроводило интензивно испоручивање оружја паравојним хадезеовским формацијама (Мартин Шпегел је сам признао на емитованом тајном снимку КОС-е ЈНА да је тада под оружјем било 200.000 хадезеоваца а што је емитовано у ББС серијалу „Смрт Југославије“ први део). Након политичког хапшења лидера вуковарске СДС Горана Хацића и Б. Славића локални Срби почињу са „балван револуцијом“ као јединим начином одбране од повампиреног хрватског усташоидног фашизма.

Истина о „Вуковарској операцији“ 1991.

Пише: Владислав Б. Сотировић
недеља, 27 новембар 2011 01:03

